
	<p>Списание ЕПОХИ Издание на Историческия факултет на ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“</p> <p>Journal EPOCHI [EPOCHS] Edition of the Department of History of “St. Cyril and St. Methodius” University of Veliko Tarnovo</p>		<p>Том / Volume XXX (2022). Книжка / Issue 2</p>
---	---	--	--

DOI: 10.54664/TNNZ1991

Живко ЖЕКОВ/Zhivko ZHEKOV*

Отзив за: Димитър Й. Димитров. Рим и Константинопол през тъмните векове. Велико Търново: УИ „Св. св. Кирил и Методий“, 2020, ISBN: 978-619-2082-28-4, 191 с.

A Review of: Dimitar Y. Dimitrov. Rome and Constantinople in the Dark Ages. Veliko Tarnovo: St. Cyril and St. Methodius University Press, 2020, 191 pp. ISBN: 978-619-2082-28-4

Пред нас е поредната монография на изтъкнатия български византинист професор Димитър Димитров, в която той представя сложната и концептуална проблематика за връзката и отношенията между Византия и папството през епохата на Ранното Средновековие. Текстът е структуриран в Увод, три глави и шест приложения, които практически поясняват и доразвиват концептуални въпроси разгледани в трите глави, в които е развита основната авторска концепция относно връзките между папството и Византия.

Първа глава се състои от два параграфа. Първият от тях е най-голям по обем от всички параграфи в тази и останалите глави. В него анализът е фокусиран върху биографиите на римските папи. Основният използван извор е *Liber Pontificalis*, който представлява сборник с биографии на римски папи дело на колектив от автори работили в различни епохи. В своя изследователски анализ авторът също така активно привлича и други западни и византийски средновековни извори, които коригират и допълват сведенията на *Liber Pontificalis*. Избраният от автора подход е чрез един просопографски преглед на римските папи от Бонифаций III до Лъв III да представи историята на Папството и неговите отношения с локалните византийски власти на Апенинския полуостров и властващите в Константинопол императори в периода VI – началото на IX в. Този метод на анализ позволява да се разкрие в детайли сложният процес на конфронтация и взаимодействие между папите и византийските власти. Тази сложна и много полусна картина е допълнена от намесата в тях на лонгобадите обитаващи Апенинския полуостров и на франките, които през втората половина на VIII – началото на IX в. активно започват експанзия в посока Апенинския полуостров.

Във втори параграф на първа глава е анализирана военно-административната организация на папската държава. Фокусът на изследването е поставен върху постепенното изграждане на нейната институционална рамка чрез интегриране на старите имперски институции и утвърдилата се вече църковна администрация. Тези процеси са проследени в детайли, като са представени също така основните военни и административни длъжности в новата квази дър-

* **Живко Жеков** – доктор, доцент преподавател в катедра „Стара и средновековна история“ при Исторически факултет, ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“; България; @jektivko@yahoo.com

жавна формация и е проследен техният генезис и развитие. Втората част на този параграф е посветена на проблема за използването в съвременната историография на термина „Византийското Папство“, който според автора не отразява точно същността на историческите процеси и институционалният генезис на формиращата се Папска държава. Анализът е фокусиран върху изследване на терминологията относно същността и символиката заложената в термина държава в средновековните извори относно Римската катедра през разглеждания период.

Във втора глава се разглеждат въпросите свързани със статута, датиранието и решенията взети от Трулския събор проведен в Константинопол по инициатива на ромейският император Юстиниан II. Този събор предизвиква сериозни дискусии в съвременната историография, които авторът е разгледал в детайли. Последователно са анализирани проблеми свързани с историческият контекст, в който се свиква събора като акцента е поставен върху арабската експанзия. Последователно са изследвани каноничните причини за свикването на събора поставени в контекста на амбивалентните отношения император – висш църковен клир. Задълбочено са изследвани въпросите свързани с каноничните правила приети от събора и тяхното влияние върху развитието на засилващата се конфронтация между Римската курия и Константинополският патриарх, които освен на спорове относно върховенството на едната или другата катедра в християнската ойкумена получават и сериозни догматични основи, което от своя страна засилва противостоенето между източните и западните християнски църкви. Анализирани са също така дискусиите в съвременната историография относно статута на събора в Трул, като акцентът е поставен върху сведенията на средновековните автори, които се разминават в своите оценки относно неговият статут и значение.

Трета глава представлява проекция на конфликтите между Рим и Константинопол за контролът върху Илирик. През вековете участниците в тях се променят, но генезисът им остава един и същ желанието на конфронтиращите се страни да контролират западната част на Балканския полуостров. Тези спорове имат и своите религиозни измерения, защото Римската и Константинополската катедри претендират за поставяне на епископиите от този регион под тях контрол, което е един от базисните въпроси, които водят до засилване на конфронтацията между двете водещи християнски катедри.

Първото приложение е посветено на един от най-интересните и противоречиви ромейски владетели. Император Ираклий по време на своето управление губи голяма част от имперските източни провинции, но също така печели и блестящи победи срещу персите. Тези успехи са почти ликвидирани от арабската експанзия в последните години на неговото управление, но той остава в съчиненията на византийските историци като силен и способен владетел. Авторът много детайлно анализира представата за този император в съвременната историография, но в същото време проследява и как е представена неговата личност и управление в средновековната историческа традиция. Иновативен е подходът да се анализира представата за този василевс чрез изследване на средновековни му изображения, които са интерпретирани в контекста на историческите реалии на епохите, от които датират.

Второто приложение е фокусирана върху проблема, с кой ромейски император следва да се свързва епитетът Пагонат. Според авторът той следва да се отнесе към император Константин II, а не към неговият син Константин IV, с който се свързва традиционно в съвременната историография. Трето приложение е посветено на проблемите свързани с бунтове срещу император Лъв III Исавър. Следващото приложение е посветено на въпроси свързани с ранното папско монетосечене. Пето приложение представлява текст критика на едни извор, който представя Константинополската гледна точка относно причините за конфликта между Римската и Константинополската катедри. Шестото приложение е превод на тържественото обръщение на светите отци събрали се да участват на събора в Трул към император Юстиниан II. Практически и шестте приложения имат пряко отношение към въпросите разгледани в трите глави, които се явяват основната част от монографията. Те много удачно ги допълват и поясняват частни въпроси, които са разгледани в тях.

Текстът е изключително четивен и достъпен не само за специалисти, но и за широк кръг от неспециалисти, които проявяват интерес към историята на Византия и Папството. Особено що се отнася до развитието на отношенията между тях в периода VI – IX в.